

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	DEPARTAMENTUL DE TEOLOGIE ORTODOXA
1.4 Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5 Ciclul de studii	Licență – an univ. 2023-2024
1.6 Programul de studii/Calificarea	Teologie Ortodoxă Pastorală

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	<i>Muzică bisericească III</i> <i>Church Music III</i>						
2.2 Titularul activităților de curs	Conf. Dr. Pr. Alexandrel Barnea						
2.3 Titularul activităților de seminar	Conf. Dr. Pr. Alexandrel Barnea						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	3	2.6 Tipul de evaluare	EVP	2.7 Regimul disciplinei*	OB / DS

*OB – Obligatoriu / OP – Opțional / F – Facultativ

3. Timpul total estimat (ore pe semestru și activități didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	din care: 3.2 curs	1	3.3. seminar/laborator	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5 curs	14	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, bibliografie și notițe					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					12,5
Tutoriat					
Examinări					2
Alte activități.....					
3.7 Total ore studiu individual	34,5				
3.8 Total ore pe semestru	62,5				
3.9 Numărul de credite	2,5				

4. Precondiții (dacă este cazul)

4.1 De curriculum	noțiunile fundamentale de teorie a muzicii liniare din anul I, semestrele I și II.
4.2 De competențe	x

5. Condiții (dacă este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	x
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	x

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<p>C1. Stăpânirea cu precizie a noțiunilor teoretice cu privire la muzica psaltică</p> <p>C2. Executarea corectă a unui solfegiu psaltic din punct de vedere melodic și ritmic</p>
Competențe transversale	<p>CT1. Capacitate de relaționare socială și comunicare interpersonală eficientă, cu ajutorul cântului, în cadrul cultului divin.</p> <p>CT2. Asumarea unor roluri și responsabilități specific competențelor obținute (responsabilitate individuală în acur interpretării de grup – coral sau psaltic).</p> <p>CT3. Dobândirea spiritului de reflecție și exercitarea lui în interpretarea datelor domeniului de specialitate. Interpretarea unei parituri (armonico-polifonice sau psaltice) nu numai din punct de vedere tehnic – muzical ci și teologic și chiar estetic sau filosofic.</p> <p>CT4. Relaționarea eficientă interpersonală și profesională atât cu colegii studenți cât și cu comintatea parohială de mai târziu.</p>

7. Obiectivele disciplinei (din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general	Înșușirea notației neumatice (“psaltice”). Executarea în această notație a cântărilor ce se folosesc în cultul divin.
7.2 Obiectivele specifice	Pregătirea și obișnuirea auzului cu specificul muzicii psaltice.

8. Conținut

8.1 Curs	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
I. Introducere în muzica bisericească:	expunerea academică	1 oră
1. - scurt istoric al muzicii bisericești; apariția și evoluția acesteia pe teritoriul țării noastre.		
2. - scurt istoric al notației neumatice.		
3. - generalități despre Reforma hrisantică din 1814. Pătrunderea și adoptarea ei în țara noastră.		
4. - românirea cântărilor bisericești în Biserica Ortodoxă Română; reprezentanți marcanți ai procesului de românire; școli.	expunerea academică, exemplificare muzicală	1 oră
5. II. Notația muzicală neumatică (psaltică): a) semnele vocalice (urcătoare, coborâtoare: simple, combinate, sprijinite)		
6. --”--		
7. b) semnele temporale (clasma, gorgonul, digorgonul, trigorgonul, argonul, diargonul, apli, dipli, tripli, pauzele)		
8. --”--		
9. c) semnele de expresie și ornament (varia, omalonul, antichenoma, psifistonul, eteronul)	1 oră	

10.	--''--	1 oră
11.	d) foralele (diatonice, cromatice, enarmonice).	1 oră
12.	e) pauzele f) nuanțele g) alterațiile	1 oră
13.	- gradele de mișcare (“tactul”): papadic, stihiraric, irmologic, recitativ.	1 oră
14.	- cadențele (semicadența, cadențele imperfectă, perfectă și finală).	1 oră

Bibliografie

I. Bibliografie minimală / orientativă pentru Introducere (istoric)

- **Barbu-Bucur Sebastian**, Cultura muzicală de tradiție bizantină pe teritoriul României, Editura Muzicală, București, 1989.
- **Barnea, Pr. Alexandrel**, Muzica bisericească în Moldova secolelor XIX și XX, Editura Astra Museum, Sibiu, 2018.
- **Breazul George**, Pagini din istoria muzicii românești, vol II, Ediție îngrijită și prefațată de Gheorghe Firca, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1975.
- **Buzera Alexie Al.**, Cultura muzicală românească de tradiție bizantină din Sec. al XIX-lea, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 1999.
- **Catrina Constantin**, Studii și documente de muzică românească, Editura muzicală, București, 1986.
- **Ciobanu Gheorghe**, Cultura muzicală bizantină pe teritoriul României până în secolul al XVIII-lea, în GB XXV (1966), nr. 11-12, p. 278-286.
- **Idem**, Études de musique ancienne, roumaine, Editura Muzicală, București, 1984.
- **Cosma Octavian-Lazăr**, Hronicul muzicii românești, vol. I, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1973.
- **Giuleanu Victor**, Melodica bizantină, Editura Muzicală, București, 1975.
- **Ionescu Gheorghe C.**, Lexicon al celor care, de-a lungul vespurilor, s-au ocupat cu muzica de tradiție bizantină în România, Editura Diogene, București, 1994 (lexiconul oferă o vastă bibliografie în domeniu).
- **Moisescu Titus**, Muzica bizantină în spațiul cultural românesc, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, București, 1996.
- **Idem**, Monodia bizantină în gândirea unor muzicieni români, Editura Muzicală, București, 1999.
- **Idem**, Prolegomene bizantine. Muzică bizantină în manuscrise și carte veche românească, vol. I, Editura Muzicală, București, 1985.
- **Ibidem**, vol. II (Variante stilistice și de formă în muzica bizantină), Editura Muzicală, București, 2003.
- **Idem**, Tradiția muzicii bizantine în ortodoxismul românesc, în ”Acta Mucicae Byzantinae” - revista Centrului de Studii Bizantine din Iași, Editura Centrului de Studii Bizantine - Iași, vol. II, nr. 1 (2000), p. 15 – 25.
- **Moldoveanu, diac. asist., Nicu**, Izvoare ale cântării psaltice în Biserica Ortodoxă Română (Manuscrisele muzicale vechi bizantine din România, grecești, românești și româno-grecești până la începuturile sec. XIX), în BOR XCII (1974), nr. 1-2, p. 131-280 (și în extras 151 p).
- **Moldoveanu, Pr. Prof. Dr., Nicu**, Muzica bisericească la români în secolul al XIX-lea, în GB XLI (1982), nr. 11-12, p. 883-915 și în GB XLII (1983), nr. 9-12, p. 594-625.
- **Idem**, Muzica bisericească la români în secolul XX, în BOR CIII (1985), nr. 7-8, 615-636 și în BOR CIV (1986), nr. 3-4, p. 117-139.
- **Idem**, Istoria muzicii bisericești la români, Editura Basilica, București, 2010.
- **Penington Anne**, Music in Medieval Moldavia. Secolul al XVI-lea, Editura Muzicală, București, 1985.
- **Poslușnicu Mihail Gr.**, Istoria muzicii la români, Editura Cartea Românească, București 1928.
- **Stanciu Vasile**, Muzica Bisericii Ortodoxe din Transilvania, Editura Presa Universitară, Cluj Napoca, 1996.
- **Șoima Gheorghe**, Funcțiile muzicii liturgice, Sibiu, 1945.
- **Vasile Vasile**, Istoria muzicii bizantine și evoluția ei în spiritualitatea românească, vol. I-II, Editura Interpret, București, 1997.
- *******, ”Bzyantion” - revista de arte bizantine a Academiei de Arte “G. Enescu” din Iași, vol. I (1995); vol. II (1996).
- *******, ”Bzyantion romanicon” - revista de arte bizantine a Academiei de Arte “G. Enescu” din Iași, Editura Artes. vol. III (1997), vol. IV (1998).
- *******, ”Acta Mucicae Byzantinae” - revista Centrului de Studii Bizantine din Iași, Editura Centrului de Studii Bizantine - Iași, vol. I, nr. 1 (1999); vol. II (2000).

II. Bibliografie pentru latura teoretică (notația muzicală psaltică):

- Buzera Alexie, Curs de propedeutică muzicală.
- Costea, Croitoru, Lungu, Grigore, Ion, Nicolae, Gramatica Muzicii Psaltice, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1951.
- ***, Dicționar de muzică bisericească românească, Editura Basilica, București, 2013.
- Flaișer Mariana, Terminologia muzicii în limba română, Casa Editorială “Demiurg”, Iași, 1997.
- Ionașcu, Pr. Lect. Dr., Stelian, Teoria muzicii psaltice, Editura Sophia, București, 2006.
- Macarie Ieromonahul, Teoreticonul, Viena, 1823.
- Pann Anton, Bazul teoretic, București, 1845.
- Panțiru Grigore, Notația și ehurile muzicii bizantine, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1971.
- Petrescu I. D., Etudes de paleographie musicale byzantine, Edition Musicales de l’Union des Compositeurs de la Republique Socialiste de Roumanie, Bucharest, 1967.
- Popescu-Pasărea Ion, Principii de muzică bisericească orientală, București, 1997.

8.2 Seminar / Laborator	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
1. Referiri asupra muzicii bisericești și apariției și evoluției acesteia pe teritoriul țării noastre.	discuții, problematizări	1 oră
2. Înțelegerea și periodizarea notației neumatice.		1 oră
3. Referiri asupra Reformei hrisantice din 1814. Asimilarea acestia de către Biserica Ortodoxă Română.		1 oră
4. - românirea cântărilor bisericești – un moment de cotitură în Biserica Ortodoxă Română; Înțelegerea și aprofundarea acestui fenomen. Reprezentanți marcanți ai procesului de românire; școli.		1 oră
5. Însușirea cât mai temeinică a notației hrisantice. Deprinderea cu scrierea și citirea ei, cu trecerea prin toate aspectele următoare: a) semnele vocalice (urcătoare, coborâtoare: simple, combinate, sprijinite)	activitate practică, exemplificări cu exerciții muzicale	1 oră
6. --”--		1 oră
7. b) semnele temporale (clasma, gorgonul, digorgonul, trigorgonul, argonul, diargonul, apli, dipli, tripli, pauzele)		1 oră
8. --”--		1 oră
9. c) semnele de expresie și ornament (varia, omalonul, antichenoma, psifistonul, eteronul)		1 oră
10. --”--		1 oră
11. d) ftoralele (diatonice, cromatice, enarmonice).		1 oră
12. e) pauzele f) nuanțele g) alterațiile		1 oră
13. - gradele de mișcare (“tactul”): papadic, stihiraric, irmologic, recitativ.		1 oră
14. - cadențele (semicadența, cadențele imperfectă, perfectă și finală).		1 oră

Bibliografie:

aceeași ca la curs la care, pentru exemplificări muzicale la partea teoretică, se adugă pentru orele de seminar **Pr. Alexandrel Barnea**, *Curs practic de muzică bisericească. Exerciții în notație hrisantică*, Editurile Muzicală și Astra Museum, București / Sibiu, 2019.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Participarea studenților, în special a celor din corul facultății la activitățile organizate de Rectoratul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Mitropolia Moldovei și Bucovinei și Facultatea de teologie Ortodoxă.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	50% prezență	----	25%
10.5 Seminar/ Laborator	75% prezență + activitate practică	activitate practică	75%
10.6 Standard minim de performanță			
x			

Data completării

30.09.2023

Titular de curs,

Conf. Dr. Pr. Alexandrel Barnea

Titular de seminar,

Conf. Dr./Pr. Alexandrel Barnea

Data avizării în departament,

05.10.2023

Director de departament,

Lect.univ.dr.pr. Paul-Cezar HÂRLĂOANU